

Houdt het auteursrecht stand op internet?

Auteur(s):

Dolfsma, W.A.

De auteur is verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, vakgroep Kunst en cultuurwetenschappen.

Verschenen in:

ESB, 81e jaargang, nr. 4078, pagina 879, 23 oktober 1996

Rubriek:

Uit de vakliteratuur

Trefwoord(en):

informatie-, communicatietechnologie, kunst, cultuur

De mogelijkheid om via internet parallel aan de bekende importkanalen cd's te kopen in de Verenigde Staten, heeft een flinke discussie uitgelokt. Prijzen voor geluidsdragers zijn in de VS aanmerkelijk lager dan in Nederland. Zo laag dat het goedkoper is cd's te bestellen bij een Amerikaans bedrijfje en dan naar Nederland te laten sturen. Natuurlijk zijn de belangen van de verenigde Nederlandse producenten en importeurs van beeld- en geluidsdragers hiermee in strijd. Zij hebben geprofiteerd van de geografische afscherming van de markt, die nu door internet bedreigd wordt.

De opkomst van internet kent nog een ander interessant aspect: de naleving van auteursrechten. De auteursrechtenregeling, die bedoeld is om de revenuen van een muziekstuk terecht te laten komen bij de bedenker en uitvoerder ervan, moet van tijd tot tijd tegen technologische ontwikkelingen opboksen. Dat was het geval na de introductie van de grammofonplaat, van de geluidscassette, en na de start van radio en televisie. Wanneer de techniek voortschrijdt, verandert de markt voor muziekproducten. En nu luidt de vraag: zal de auteursrechtenregeling bestand zijn tegen internet?

Auteursrechten stoelen op een territoriale basis, maar er zijn overeenkomsten over auteursrechten tussen landen. Burke geeft in een recent verschenen artikel aan wat de gevolgen zijn van de genoemde technologische ontwikkeling in de historie voor de auteursrechtenregelingen zoals die in internationale verdragen zijn vastgelegd¹. Het blijkt dat afspraken over auteursrechten slechts kunnen werken wanneer de belangen van de betrokken partijen (landen) overeenkomen. Komen belangen niet overeen, dan helpt gedwongen ondertekening alleen wanneer de naleving afgedwongen wordt.

Een land heeft belang bij een auteursrechtenregeling als het eigen artiesten en een eigen muziekindustrie heeft. Auteursrechten vormen immers een bron van inkomsten voor deze sector. Landen zonder muziekindustrie hebben veel minder belang bij het respecteren van auteursrechten, en veel meer belang bij lage prijzen voor muziekproducten. Op deze wijze laat Burke zien dat de mate waarin piraterij voorkomt in een land, vooral afhankelijk is van het economisch ontwikkelingsniveau. Immers, de artiesten en de muziekindustrie bevinden zich grotendeels in de rijke landen. Het conflict over auteursrechten lijkt er dus één tussen rijke en armere landen: hun belangen stroken niet met elkaar.

De ontwikkeling van het internet slaat de territoriale basis onder de auteursrechten weg. Internet maakt het mogelijk muziek van digitale kwaliteit te 'downloaden' en vervolgens op te nemen. Net zo goed, maar veel goedkoper dan een cd. Dat bewees David Bowie, die zijn nieuwste 'single' op internet uitgebracht (*de Volkskrant*, 5 september 1996). Voor minder bekende artiesten kan de mogelijkheid via internet in de schijnwerpers te treden hun kansen vergroten, maar omdat er via internet geen auteursrechten binnenkomen, is het voor 'gevestigde' artiesten een bedreiging van hun inkomsten.

Het is denkbaar dat de westerse landen afspraken maken over vergoedingen voor auteursrechten en de naleving daarvan op internet. Er zullen echter altijd landen overblijven die hier, net als in het verleden, geen boodschap aan hebben. In deze landen zal men proberen zo goedkoop mogelijk muziek via internet aan te bieden. En omdat internet internationaal is (de wereld een markt), komt via de achterdeur dan alsnog muziek de afgeschermden markten binnen, waarover geen auteursrechten zijn betaald.

Om deze reden lijkt het waarschijnlijk dat verspreiding via internet geen auteursrechten zal opleveren. Artiesten zullen het moeten doen met andere inkomstenbronnen, zoals de inkomens uit optredens en uit de verkoop van tastbare geluidsdragers (internet zal geen volledig substituuat zijn voor cd's). En wie weet, nemen deze inkomsten wel toe. Muziek liefhebbers vinden het belangrijk om met anderen over hun favoriete artiest te praten, en internet verbetert de communicatie tussen muziekliefhebbers onderling. Het wordt gemakkelijker met andere muziekliefhebbers, waar ook ter wereld, te communiceren over een verafgoode artiest. En als die artiest dan in het land is, dan wil je ook naar zijn concert.

Of internet goed of slecht zal uitpakken voor de artiesten blijft daarom moeilijk te zeggen. Ik vermoed dat internet lijkt op andere technische vernieuwingen. Ook bij de introductie van bijvoorbeeld radio en televisie vreesde men volledige substitutie van geluidsdragers. Deze vrees bleek ongegrond

¹ A.E. Burke, How effective are international copyright conventions in the music industry?, *Journal of Cultural Economics*, 1996, blz.

